ЩЕ ТІЛЬКИ 23 ДНІ ДО ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНГТОНІ 27-ГО ЧЕРВНЯ 1964. НЕ ЗАБУДЬТЕ СПОМ'ЯНУТИ!

*І чужому научайтесь,
й свого не цурайтесь...*
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 105. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 4-го ЧЕРВНЯ 1964 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JUNE 4, 1964 No. 105. VOL. LXXI.

ЕКОНОМІКА ЗДА НАБИРАЄ НОВОЇ ВІТАЛЬНОСТИ — ТВЕРДИТЬ ПРЕЗИДЕНТ

Вашингтон. — Президент Джансон на пресовій конференції в дні 2-го червня заявив, що рекордово довгий ріст економіки виявляє нову життєздатність, що свідчить, що економіка цієї країни зростатиме в цьому 1964-му році, а також і в найближчому. На думку Президента ще завчасно оцінити повний вплив на економіку того факту, що в лютому зменшено прибуткові податки. Але економічні познаки дають можливість твердити, що економіка зростатиме, бо існує довір'я, збільшилася купівельна сила громадянства і виникли нові спонуки між покупцями до збільшених закупів. Президент підкреслив той факт, що при сильному рості економіки немає інфляції, хоч деякі економісти її передбачали. Гуртівні ціни є тепер нижчі від тих, що були в січні цього року, „нижчі, як були три роки тому, нижчі навіть від тих, що були 5 років тому". Президент не згадував про індекс цін, але кошти прожитку зростають незначно, пересічно по одному відсоткові річно. Джансон висловив своє вдоволення з того факту, що зменшилося дещо число безробітних. Президент виявив, що число безробітних становить тепер 5.4% всіх робітних сил, а в квітні цього року воно виносило — 5.7%. Втрачений час праці внаслідок безробіття ще значніше зменшився, бо в квітні 1963 року виносив — 6.4%, а в квітні 1964 — 5.9%. Та за найкращий знак росту економіки вважає Президент той факт, що від грудня 1963 до квітня 1964 року число нефармарських робітників збільшилося на один мільйон. Очевидно, що збільшилося і число тих, що шукають праці, але воно від лютого 1964 року тримається на рівні 5.4%. Однак треба зазначити, що зменшилося дещо число тих, що були довший час без праці. Президент пригадав, що він в січні цього року передбачав, що крайова продукція винесе в цьому році $623 більйони, і сказав, що це число може навіть збільшитися при кінці року. На запит про те, чи робітництво не домагатиметься збільшення заробітних платень, і чи це не спричинить затримки в економіці, — Президент відповів, що він закликав вже кілька разів і працедавців і робітників, щоб не збільшували цін на товари, і щоб не вимагали збільшення заробітних платень, і він сподівається, що і робітники і працедавці цю справу вирішуватимуть із громадянського становища. Джансон сказав, що він не може, і не хоче, вмішуватися до цих справ, бо їх мають вирішити заінтересовані робітники, які, як сподівається Президент, справу збільшення платень вирішуватимуть по тій лінії, яку він рекомендував.

Індекс цін в квітні становив 107.8 відсотка

Вашингтон. — Департамент Праці повідомляє, що індекс цін в місяці квітні цього року виносив 107.8 відсотка в порівнанні з пересічними цінами з років 1957—1959, коли індекс виносив 100. Це значить, що тепер треба заплатити $10.78 за товари, які в рр. 1957-1959 коштували $ 10. Більше як один мільйон робітників дістануть збільшення заробітної платні на один цент за годину праці, бо їхній контракт праці узалежнює платню від висоти коштів прожитку. 800.000 робітників із цієї категорії є в автомобільній промисловості, 100,000 в промисловості, що продукує фармерське влаштування, 65,000 в летунській промословості і 45,000 в металевій. Фабричний робітник із трьома особами на утриманні на чисто заробив у квітні — $ 91.22, а самотній — $ 83.49. Це було на 33 центи більше, як в березні цього року.

Конґресмен Ліндсей вніс новий іміґраційний законопроєкт

Вашингтон. — Конґресмен республіканець із Ню Йорку Джан В. Ліндсей вніс 1-го червня новий іміґраційний законопроєкт, який основно змінив би дотеперішню систему квот, яка обов'язує в більшості від 1921 року. Згідно із цим законопроєктом щорічне число іміґрантів, допущених до ЗДА, збільшилося б майже на 20%. Теперішня система квот для окремих держав основується на статистиці іміґрантів, які прибули до цієї країни перед 1920им роком. До 1920-го року іміґранти могли прибувати без жадних перешкод, як що були здорові, були грамотні і моральні. Конґресмен Ліндсей пропонує, щоб новий іміґраційний закон основувався на статистиці іміґрантів з років 1920 — 1964. Тоді зменшилися б квоти для північних держав, які й так не були ніколи вповні вичерпувані, бо тільки одна третя нових іміґрантів прибувала до ЗДА. Невичерпані квоти треба б кожного року використовувати для інших країн, які використовують свої квоти. Ліндсей гадає, що 50 000 осіб могли б прибувати річно з таких держав, як Італія, Греція, Ізраїль і Японія. Всі ці країни тепер мають малі квоти.

Правибори в Каліфорнії нікому не приносять рішальної перемоги

Лос Анджелес. — У вівторок 2-го червня відбулися в Каліфорнії правибори, в яких як кандидати на номінацію на президента виступали арізонський сенатор Беррі Ґолдвотер і нюйоркський губернатор Нелсон А. Рокефеллер. В ранніх годинах в середу, 3-го червня, як це число „Свободи" починалося друкувати, не був ще відомий вислід правиборів. Радіо повідомляло, що Рокефеллер веде, але одночасно подавало, що політичні передбачувачі гадають, що правибори виграє Ґолдвотер. На всякий випадок ніхто не виграє правиборів значною більшістю, і тому в політичних колах твердять, що каліфорнійські правибори не матимуть впливу на те, хто буде найменований на Республіканській Номінаційній Конвенції, яка відбудеться в липні в Сан Франсіско. Республіканські провідні політики вже тепер шукають за тим політиком, який міг би здобути номінацію на Конвенції тоді, коли ні один із зголошених кандидатів не здобуде більшости 650-х голосів. На фото — два головні змагуни в каліфорнійських правиборах: сенатор Беррі Ґолдвотер (зліва) і губернатор Нелсон А. Рокефеллер.

Ніксон вимагав інвазії на Кубу в 1960 році

Вашингтон. — Два вашингтонські журналісти твердять у журналі „Лук", що ще перед національними виборами 8-го листопада 1960 року Ричард М. Ніксон вимагав інвазії на Кубу. Як пишуть Девід Вайс і Томас Росс, „один з провідних передвиборих представників Р. Ніксона згодом приватно це підтвердив". Р. Ніксон сподівався, що з комунізмом на Кубі буде покінчено ще перед виборами, і це допоможе виграти вибори адміністрації ген. Айзенгавера. Журналісти в „Лук" зазначають, що саме цього не бажали представники Кеннеді. Однак, Джан Ф. Кеннеді публічно заявив в телевізійній дебаті, що треба підтримати повстанців на Кубі, а Р. Ніксон виступав проти цього. Це було в телевізійній дебаті 22-го жовтня 1960.

Микола Лівицький, голова ВО УНРади, відвідав УНС і „Свободу"

Джерзі Ситі. — У вівторок, 2-го червня, головну канцелярію Українського Народного Союзу та приміщення видавництва „Свобода" відвідав у полудневих годинах голова Виконавчого Органу Української Національної Ради п. Микола Лівицький, який в половині минулого тижня приїхав з Мюнхену на кількамісячні відвідини в ЗДА і Канаді. УНСоюз і „Свободу" відвідав п. Микола Лівицький в товаристві д-ра Євгена Приходька, голови Представництва УНРади в ЗДА та разом з ним був гостем на обіді з гол. предсідником УНС Йосипом Лисогором, гол. секретарем д-ром Ярославом Падохом, гол. касиром Романом Слободяном і ред. А. Драганом. Одною з головних цілей відвідин Голови Виконавчого Органу УНРади в ЗДА є участь у великих врочистостях відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні в суботу 27-го червня, як теж деякі відвідини та конференції в столиці і відновлення особистого контакту з великою Українською Громадою в ЗДА і Канаді. Під час розмов в канцелярії УНС та в „Свободі" Гість живо інтересувався нашими актуальними проблемами, як і зі свого боку інформував про теперішні проблеми Державного Центру УНР. Одною з головних тем розмов, крім урочистостей відкриття пам'ятника Шевченка в Вашингтоні, був запланований на жовтень 1965-го року Світовий Конґрес Вільних Українців в Ню Йорку.

6-го червня відбудеться Конференція НТШ

Філологічна Секція НТШ влаштовує в суботу, 6 червня, о годині 5 по полудні, в Українському Інституті Америки, 2 Схід 79 вулиця в Ню Йорку Наукову Конференцію про переклади української літератури на німецьку мову. Конференція присвячена пам'яті проф. Марії Мірчук. Відкриє проф. д-р. Василь Лев, а доповіді виголосять: д-р Осип Кравченюк — „Українська література німецькою мовою" і мґр. Леся Храплива — „Проф. Марія Мірчук як перекладачка української літератури на німецьку мову". Д-р Іванна Мірчук-Ратич прочитає нілецькі переклади з української літератури.

СТРАШНА ПОЖЕЖА ЗНИЩИЛА ВВЕСЬ ОСНОВНИЙ ФОНД БІБЛІОТЕКИ АКАДЕМІЇ НАУК В КИЄВІ

У „Свободі" з 26-го травня ц. р. подано за аґенцією „Юнайтед Прес Інтернешенел" коротку вістку про пожежі в бібліотеці Академії Наук УССР в Києві. Тепер із вірогідних джерел подають деякі подробиці про цю страшну пожежу, що вчинила величезну шкоду українській культурі. Пожежа тривала два дні та знищила ввесь основний фонд бібліотеки. Є підозріння про саботаж, хоч важко собі уявити, яка божевільна рука могла підкласти вогонь під бібліотеку. Як досі, в совєтській пресі немає жадної вістки про цю пожежу.

По 20-ти роках Москва признає: ген. Ватутін згинув від куль УПА

Забрало повних 20 років, щоб Москва нарешті потвердила те, що вже давно відомо з історії боротьби Української Повстанської Армії проти німецьких і комуно - московських загарбників української землі — смерть генерала Ніколая Федоровича Ватутіна, командуючого військами совєтського т. зв. 1-го Українського Фронту, від куль українських партизанів. Потвердження цього подибуємо тепер у статті генерал - лейтенанта К. Крайнюкова: „Людина військового обов'язку", надрукованій в московському ілюстрованому журналі „Оґоньок" з 15-го квітня ц. р. У статті потверджується, що генерал Ватутін був смертельно поранений під час битви із загоном Української Повстанської Армії 29-го лютого 1944-го року, як він разом з іншими високими совєтськими старшинами, включно з ген. К. Крайнюковим, та в супроводі добре озброєного відділу совєтських військ їхав з міста Рівного до місцевости Славута, везучи до штабу 60-ої армії оперативні пляни совєтського наступу на Корсунь-Шевченківському фронті. Совєтська валка їхала по рівенському шосе і, щоб екоротити шлях, ген. Ватутін наказав завернути їхати бічними шляхами через цілком опустілі волинські українські місцевості. „Несподівано — пише ген. Крайнюков, — почулась стрілянина. Машина з охороною, виїхавши на кінець села Мілятин, почала швидко відступати. Висланець командувача підбіг до нашого авта і вигукнув: — „Ми натрапили на засідку! Там бандити - бандерівці!.." Автор в дальшому описує перебіг бою, в якому ген. Ватутін був важко поранений. Раненого перевезено назад до Рівного, опісля до Києва, де ним заопікувався „сам Нікіта Сергійовіч" та найкращі лікарі - спеціялісти, але всі заходи були безуспішні і ген. Ватутін помер від ран, віднесених в бою з вояками Української Повстанської Армії.

Новий індійський прем'єр продовжуватиме політику активної невтральности

Ню Делі. — Обраний в минулий понеділок одноголосно на нового прем'єра Індії Ляль Вагадур Шастрі заявив, що Індія і надалі не буде в'язати себе з ні одним великодержавницьким бльоком. Але в тій самій заяві він ствердив, що успішною була візита військового міністра І. В. Чавана у Вашинґтоні. Чаван перервав ту візиту на вістку про смерть Неру. Він переговорював був з американськими керівними чинниками про військову допомогу Америки Індії у висоті 550 мільйонів дол. впродовж 5-ох років. Прем'єр Шастрі заявив, що треба передусім скріпити збройну силу Індії. Він заявив, що велике враження зробила на нього заява пакістанського президента Аюба Хана про потребу „нового підходу" до проблеми Кашміру та конечности сусідської згоди між Індією і Пакістаном. В актуальній справі Ляосу Шастрі заявив, що пропозиція Совєтського Союзу щодо скликання 14-членної міжнародної конференції „видається раціональною", але застерігся, що на таку конференцію мусять погодитись спершу всі дотичні держави. Шастрі ствердив, що Індія несе поважну відповідальність, як голова тричленної Міжнародної Контрольної Комісії, встановленої Женевськими конференціями в 1954 і 1962 роках (Індія, Канада і Польща).

● **Канадійський прем'єр Лестер Б. Пірсон**, промовляючи в Ню Йорку на прийнятті Американського Залізного й Сталевого Інституту, сказав, що американські промисловості в Канаді є дуже важливі для розвитку економік в обидвох державах — ЗДА і Канаді. Він виявив, що останні розмови між представниками обидвох держав свідчать про скріплення економічної співпраці між цими сусідами.

ДЖАНСОН ПРОДОВЖУЄ ПОЛІТИКУ АЙЗЕНГАВЕРА В ПІВДЕННІЙ АЗІЇ

СТВЕРДЖУЄ, ЩО ЗДА БУДУТЬ ВІРНІ СВОЇМ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМ ЩОДО ОБОРОНИ ВОЛІ

Вашинґтон. — Президент Джансон покликався у своїй вступній заяві на пресовій конференції у вівторок 2 червня ц. р. на листа президента Айзенгавера з 25 жовтня 1954 року до тодішнього президента Південного В'єтнаму Нґо Дінг Дієма, котрий-то лист з'ясував принциповий підхід американської політики у відношенні до Південного В'єтнаму та взагалі всього Півдня Азії. Президент Джансон відчитав в цілості того листа Айзенгавера та ствердив, що „це був добрий лист тоді і він є добрий також нині". Президент присвятив першу частину своєї вступної заяви справі Південного В'єтнаму та ствердив наявність чотирьох принципів, що їх тримається американська політика в Південній Азії: 1) Америка дотримує своє слово, 2) Справа стосується майбутности цілої Південної Азії, 3) Нашою ціллю є мир і 4) Це не є тільки війна у джунґлії, а змаг за волю на кожному відтинку людської діяльности. Президент підкреслив, що це не Америка розпочала війну в Південній Азії, що це не Америка старається підривною роботою, терором і вбивствами накинути тамошнім народам диктаторський режим і що „це були інші", які зламали свої міжнародні зобов'язання. Потвердивши, що ЗДА продовжуватиме давати допомогу південно - азійським країнам в їх боротьбі проти комуністичної аґресії, Президент все ж відмовився ближче спрецизувати пляни ЗДА на найближчий час, заявивши, що не може в цій справі нічого сказати, поки не знатиме, які є висліди великої наради керівних американських мужів Державного Департаменту, Секретаріяту Оборони і Пентаґону, яка в минулі понеділок і вівторок відбувалася на Гонолюлю. Президент заявив тільки, відповідаючи на запит журналіста, що конґресмен Мелвін Лейрд з Висконсіну, який недавно заповів перенесення війни проти Північного В'єтнаму, не є речником Уряду та що Президентові не відомо про такі пляни. За негайними пресовими коментарями, Президент, покликавшись на попередню політику президента Айзенгавера, мав на цілі підкреслити, що політика теперішнього Уряду у Південній Азії має двопартійну підтримку. Президент не заперечив, що війна може бути поширена з Південного В'єтнаму також проти Північного, але своєю відповіддю ствердив, що покищо такого рішення нема і він не дістав його до затвердження чи відкинення.

ЗДА обіцяють Ізраїлеві допомогу в добуванні питної води з моря

Вашинґтон. — З'єднані Держави погодились на допомогу Ізраїлеві в заходах щодо можливости добування питної води з моря з допомогою атомової енергії. Дотичний комунікат говорить про те, що такі студії й заходи можуть стосуватися всіх держав, що межують із морями. Цю заяву зроблено наприкінці дводенної офіційної візити у Вашинґтоні ізраїльського прем'єра Леві Ешколя. Урядуючий заступник державного секретаря Джордж Болл, який конферував близько дві години з Ешколем, окремо запросив до себе амбасадорів 13-ох арабських держав та застерігся перед ними проти комунікату, що його видали були пресові атташе арабських амбасад. У тому комунікаті сказано, що візита Ешколя може пошкодити американсько - арабським країнам та що Ешколь приїхав шукати нової зброї в ЗДА. Болл заперечив обом тим твердженням і заявив, що згаданий арабський комунікат втручався у внутрішні справи Америки, до яких належить справа відвідин чужинецьких гостей. У спільному комунікаті, проголошеному наприкінці візити Ешколя, сказано, що ЗДА підтримують суверенність і недоторкальність всіх існуючих держав на Середньому Сході та є проти будь - якої аґресії з будь-чиєї сторони проти будь - котрої середньо - східньої країни.

Конґо знову звертається до ОН за військовою допомогою проти бунтарів

Леопольдвіль. — Конґолійський уряд Сиріля Адуля звернувся офіційно до місії Об'єднаних Націй з просьбою щоб вона вислала міжнародних вояків проти збунтованих військовиків, дезертирів і просто бандитів, які опанували велику частину провінції Ківу. Вислані в минулому тижні дві сотні парашутистів державного війська попали в засідку і були розгромлені. Коли оцілілі верталися до столиці провінції Ківу Букаву — решта державного війська розбіглася в паніці. П'ять сотень конґолійського війська просто „зникли". Вони частинно розбіглися, частинно відійшли в напрямку до кордонів сусідньої африканської країни Рванда. Букаву — це місто з 80.000мешканців, в тому 500 европейців. Командування міжнародного війська в Конґо рішене вислати до Ківу літаками дві сотні ніґерців.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Джансон** в цих днях приймає в Білому Домі численних визначних закордонних гостей. 1-го червня гостював в Білому Домі ізраїльський прем'єр Леві Ешколь, 4го червня в четвер Президент прийматиме полуденком іранського шаха, 9-го червня данського прем'єра Єнса Отта Краґа, а 12-го червня — німецького канцлера Людвика Ергарда. Також інші члени родини Президента будуть зайняті: пані Джансон 9-го червня буде промовляти в коледжі в Кембріджі, Масс., а 11-го червня у Філядельфії. Донька Линда поїде до Гонолюлю, Гаваї, і до Ню Йорку, а донька Люсі — до Гарварду, Іллиной.

● **24-річний син** відомого нациста Адольфа Айхмана — Горст Айхманн заявив на пресовій конференції в Буенос Айресі, що він є членом арґентинської нацистської партії. Він зовсім не криється з цим і явно носить свастику.

● **Під час трьох вільних днів** у зв'язку з Меморіяльним Днем на шляхах ЗДА в автових катастрофах згинула 431 особа. Це новий нещасливий рекорд, бо в 1958 році під час цих трьох вільних днів згинула була 371 особа.

● **Президент Джансон** визначив день 14-го червня Днем Прапора і закликає всіх американців бути вірними всім тим засадам, які символізує „наш прапор — рівності, справедливості і волі". Ці засади відносяться до всіх американських громадян „без огляду на їх колір шкіри, расу або релігію".

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

(Що пишуть комуністичні газети в Україні)

Лісонасадження в Україні

Розпочався вже так званий „місячник лісонасаджень", у якому беруть участь старші люди і школярі (усі працюють безплатно). На Кіровоградщині „тільки останніми роками площа насаджень у колгоспах і радгоспах збільшилася на десять тисяч гектарів... Під час місячника буде посаджено 3 200 гектарів садів, виноградників і ягідників, озеленено сотні кілометрів шляхів..." На Вінничині „в дні місячника буде посаджено близько 7 000 гектарів лісу, 5 000 гектарів садів та ягідників, залісненo 3 500 гектарів ярів, пісків та пагорбів". („Україна" ч. 16, квітень).

„Увага, іде брак!"

„Дарницький хеміко - фармацевтичний завод випускає ліки сотень найменувань. Для розливання їх потрібен спеціяльний посуд... Недавно прибуло в Дарницю понад 250 000 п'ятдесяти- і тридцятиграмових склянок, але (такої низької якости, що) жадної з них використати не можна". („Радянська Україна" з 20-го травня).

Музичні інструменти

„Викладач музики... та учні Ольгопільської середньої школи з радістю дізналися, що в сільмагу з'явилася домрова оркестра. Дирекція виділила на її придбання 1 000 крб. Як кажуть — купували — раділи, заграли — заплакали. Лише декілька разів довелося виступити самодіяльним музикам перед слухачами в школі і палаці культури. А потім всі 15 інструментів розпались на складові частини"... („Радянська Культура" з 21-го травня). Так випускають російські „домри", а про якість бандур навіть не пишуть.

Добра порада чеського письменника

У „Літературній Україні" з 22-го травня вміщено замітку чеського письменника і перекладача Т. Шевченка, Яна Владислава, під заголовком „Хвилина тиші". Ставлячи поруч Шекспіра й Мікельан-письменник каже: „Побажайисьменник каже: „Побажаймо й Тарасові Шевченкові серед цьогорічних урочистостей такої хвилини тиші, коли б він міг промовити до нас". Це побажання безпосередньо стосується преси в УССР: багато пишеться в ній про Т. Шевченка, але дуже рідко бачимо передруки його творів. Бо коментарі можна по-різному тлумачити твір, але з оригіналом це зробити важче.

Один із наслідків „реґулювання" Дніпра

На середній і нижчій частинах Дніпра росло багато дубцюватої тростини, з якої виробляють целюльозу. В „Радянській Україні" з 19-го травня читаємо: „Різкий спад тростини в природних умовах пояснювали зміною гідрологічних умов у плавнях, пов'язаних із зареґулюванням стоку Дніпра каскадом гідроелектрівень. Тепер повені ніколи не досягають до пониззя Дніпра". Як виходить із замітки, тепер доведеться витрачати великі кошти на „штучне водореґулювання", чи й штучне зрошування пониззя Дніпра, щоб там і далі могла рости тщостина, бо вже фабрикам целюльози „загрожує нестача сировини".

У СВІТІ

● **Шведський парлямент** відкинув внесення опозиції, щоб натаврувати колишнього міністра закордонних справ Остена Ундена, що той не звільнив в пору полковника Стіґа Веннерстрома з становища представника Швеції на міжнародній конференції роззброєння. Веннерстром був совєтським шпигуном і видав Совєтам масу військових тайн Швеції, інших скадинавських країн, Америки і цілого Заходу.

● **Нікіта Хрущов** відвідав в минулому тижні сільсько - господарську виставку Британії в Москві і був захоплений англійськими експонатами — живого реманенту і сільсько - господарських машин. Директор виставки дарував Хрущову великого білого расового когута і Хрущов гордо дав себе фотографувати з отим когутом на руках.

● **У Токіо** тисяча японських студентів демонстрували знову проти переговорів з Південною Кореєю про нормалізацію взаємин між тими двома країнами. Японія була довгі роки окупантом цілої Кореї і з того часу між японцями і корейцями існує ненависть, що її трудно перебороти державним мужам, які розуміють, що тепер треба замиритись.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Підвальшований ювілей

Мсква помпезно відзначила 400-річний ювілей книгодруку. Нас менше цікавили б ті святкування, коли б ім'я і праця першодрукаря в Москві не стосувались безпосередньо України та коли б не московські заяви, що саме в Росії, у 1654 році розпочався слов'янський книгодрук.

Історія занотувала, що в 1491-му році у Кракові зслов'янізований німецький друкар Швайнпольд Фіоль видав п'ять церковних книг кирилицею. Ці першодруки були призначені для України і по Україні та Білорусі вони розійшлися, щоб нести в народ Боже слово. Це — перший факт. А другий такий: ніхто не знає, де й коли народився Іван Федорович, який до втечі з Москви на Литву, а потім на Україну звав себе Федоровим, себто сином Федора. Відомо, що його учень і помічник Мстиславець — білорусин і тому дехто припускає, що й першодрукар слов'янин був родом з Білоруси. Та це не надто важливе. Важливіше те, що коли в 1564 р. Федоров видав із Мстиславцем у Москві „Апостола", то вже наступного року, після „Часовника" — обидва були змушені втікати з Москви. Чому? Пояснення „Большой Советской Энциклопедии" (том 44) — не пояснює нічого. Там сказано: „Рятуючись від переслідування реакційними елементами, які обвинуватили його в єресі, Федоров поїхав разом з Мстиславцем у Литву". Які це „реакційні елементи"? Може бояри чи духовенство? Ні, бо Федоров видавав релігійні книги, офіційно дозволені найвищою церковною владою. Отож, першодрукарі були змушені втікати не „реакційними елементами", а таки самими москвичами, народом, відсталим настільки, щоб у друкові книг вбачати дії диявола... До речі, подібне повторилося в Москві і через декілька століть: перший показ кінофільму мало не скінчився там смертю кіномеханіка — він був змушений втікати від розлюченої юрби, яка вирішила, що на кіноекрані танцює диявол. Святкуючи ювілей, російська преса замовчує, що після втечі першодрукарів з Москви — там довго не знаходилося власного „книгопечатника", зате церковно-слов'янські книги йшли просвітлювати російські уми саме з України. Спочатку при дворі гетьмана Ходкевича, а потім у Львові й Острозі Іван Федорович — як він себе звав й друкував своє прізвище у виданнях на Україні — видав багато книг. Між ними „Євангеліє Учительне", „Апостол" у 1574 р. і найперший „Буквар" з граматикою. Один примірник „Букваря" знаходиться в ЗДА, в Гарвардському університеті. „Буквар" з граматикою мандрував з України на північ: до Росії, до самої Москви, про що мовчить московська ювілейна преса, соромливо „забуваючи" про деталі... Як „Энциклопедия", так і сучасні автори ювілейних статтей в СССР вдаються до шахрування, присвоюючи Росії всі видання Івана Федоровича та Мстиславця, хоча вони після втечі з Москви вже ніколи туди не поверталися. „Всі видання І. Федорова є першоклясними пам'ятками російського друкарського мистецтва шістнадцятого століття", — читаємо в „БСЭ", як і в численних ювілейних статтях у совєтській пресі. Це твердження цілковито розбиває наукова праця д-ра Л. Винара „Історія українського раннього друкарства".

Не відомо, як розвинулося б українське друкарство, коли б втручання польської інквізиції не припинило діяльности Ш. Фіоля. Ясно одне: не Москві святкувати 400-літній ювілей слов'янського друку, бо перші книги кирилицею були надруковані для України Ш. Фіолем 473 роки тому, а для Білоруси — видатним білоруським ученим д-ром Ф. Скориною — 447 років тому.

Хуліганство в собвеях

Пасажири нюйоркських собвеїв уже давно звикли до сцен, що ще раз доказують брак виховання, погані манери, розгульність американської молоді, яка з презирством ставиться до всього оточення, вважаючи себе за центр світу і єдину в ньому вартість. Крики, бійки, штовханина, ставлення до всіх інших пасажирів, як до „не існуючих" у вагоні — це звичайне явище. Згідно з прикметною американській публіці рисою — ніхто із старших у таких випадках не інтервенїює, ніхто на такі молодечі вибрики не реагує. Але це дрібниці, сполучені тільки з прикрістю і невигодою подорожніх. Куди гірше, коли йдеться не про погані манери, а про хуліганство: побої, грабунки, поранення їх ножами й палками.

Кінець останнього тижня позначився стількома такими випадками в підземках Ню Йорку, що вони зайняли перші сторінки в повідомленнях нюйоркської преси, спричинили наради керівних чинників міського управління і поліції та породили прерізні заяви й коментарі. У проблему виховання вплівся й расовий момент. Минулої неділі по кільканадцять молодих муринів вдиралися до підземних поїздів, головно на терені Бруклину, били вікна й жарівки, грабували білих пасажирів, тероризували кондукторів. Вибігаючи з підземок на вулицю, вони вчиняли бешкети, розбиваючи виставові вікна та грабуючи крамниці. Одна група таких муринських підлітків влетіла на кораблик-пором, що плив до Стейтен Айленду. Їхні „невинні" крики й танці скінчилися пограбуванням буфету. Під час такої сцени в підземці пробито ножем 17-річного білого юнака, який не хотів „викупитися" 10-ма долярами та ручним радіоапаратам.

Усі ці випадки стривожили міське управління і мешканців Ню Йорку тим більше, що в загрозливій мірі збільшилися напасті на прохожих і грабунки також на вулицях міста. В одній частині Бруклину мешканці - жиди, ствердивши недостатню опіку збоку поліції, самі створили самоохоронні дружини. Те саме зробили й італійці. Нічною порою люди зважуються ходити по деяких секціях Бруклину тільки гуртами.. Гнітюче враження поглибило знасилування і вбивство 38-річної білої вчительки, як вона минулої неділі пізно верталася після зустрічі з своєю приятелькою, з якою разом на Менгеттені була в кіно; тіло вчительки знайшли на підлозі ліфту її дому, і поліція впала вже на слід її вбивника — мурина.

Вимоги, щоб у кожній підземці була поліційна охорона, не можна виконати, бо нема стільки поліції ані бюджету на її збільшення. Рішено все ж сполучити підземні поїзди радіоапаратурою з поліційними станицями. Але водночас з'явилися вже й оборонці хуліганів, які виправдують їх, як ніби неминуче соціяльне явище, коли в муринських дільницях міста панує бідність, безробіття, люди мешкають в поганих умовах, а діти й молодь не переходять належної шкільної науки. З другого боку останні бешкети поглибили ворожі до муринів настрої.

Загалу не слід винуватити навіть за найбільші злочини одиниць. Але вимагається, щоб відповідальні елементи негритянської спільноти в ЗДА самі активно й енергійно виступали проти отаких насильницьких актів їхніх расових братів. Коли ж деякі негритянські лідери пропагують насильницькі методи боротьби за расове зрівняння, то — очевидно — це мусить сприяти виявам хуліганства. І сама поліція його не переборе. Тут треба мобілізації громадянства, перероблення психіки нюйоркських мешканців, які байдужні до всього, що довкола діється.

ПОЛІТИКА І МЕТЕОРОЛОГІЯ

(Об'єднаний пленум Спілок Письменників СССР і УССР в Києві)

27-го травня в Києві відбувся в надзвичайно урочистій обстанові об'єднаний пленум правлінь Спілок Письменників СССР і Української ССР, присвячений 150-річчю з дня народження Т. Шевченка і — „проблемі народности та партійности совєтської літератури".

До Києва з'їхалися письменники, поети та літературознавці з усіх „союзних" республік включно з Бурятією і Якутією, а також з усіх країн - сателітів. Був там навіть „представник" ЗДА, незнаний ближче Роквелл Кент. З російських письменників прибули на пленум „твердокам'яні" Ф. Федін, К. Тіхонов, О. Сурков, М. Грібачов — ті, що непохитно стоять на позиціях соцреалізму і гостро засуджують усе те, що з тих позицій збочує. З українських письменників за столом президії сиділи О. Гончар, А. Малишко, П. Тичина, М. Бажан, О. Корнійчук — ще більш „твердокам'яні". Головою президії був російський поет М. Тіхонов, відзначений шевченківською нагородою. На пропозицію П. Тичини до почесної президії обрано („бурхливі оплески") Хрущова, шевченківського лавреата, „великого друга українського народу".

ЦК компартії України, Президія Верховного Совєту і Рада Міністрів УССР спільно звернулися до об'єднаного пленуму із зверненням, в якому „сердечно вітають" його учасників, а творчість Тараса Шевченка характеризують, як „яскраве втілення єдности, вічної дружби і спільности ідеалів... трудового українського народу з долею всіх народів Росії".

Ось власне під цим гаслом „єдности і вічної дружби з Росією" і відбувався пленум.

У промові, яку виголосив перший секретар Спілки Письменників СССР К. Федін, уже старий чоловік, як і в промовах російських та українських письменників, не чути було про „старшого брата", „найпередовішу російську культуру", і навіть Шевченкових „учителів" Чернишевського і Добролюбова, з огляду на деякі невиразні, але очевидні зміни в трактуванні Шевченкової творчости, зведено до ролі його „друзів" і „однодумців". У патетичній промові Федіна „ніяке інше місто, як Київ, і ніяке інше ім'я поета, як ім'я Тараса Шевченка, не могли бути щасливіше обрані для великого збору письменників СССР". Прикметні також і цитати з Шевченкового „Щоденника", що їх наводив Федін: про солдата Обеременка, який „не зганьбив і не понизив своєї національної і людської гідности"; про те, як „затремтів (Шевченко), почувши чисту, незіпсовану рідну мову"; про те, що ні про кого іншого не писав Шевченко в „Щоденнику" з більшою любов'ю і ласкою, як про Україну. Закінчив свою промову перший секретар Спілки Письменників СССР так: „І всі ми радіємо, що будемо працювати під егідою великого Тараса Григоровича".

На тлі зобов'язуючої партійної програми з її проєктованим затиранням кордонів між республіками СССР, з її „злиттям націй" і творенням єдиного совєтського народу такі цитати прозвучали цілком несподівано, очевидно з тактичних причин підказані з відділу пропаганди і агітації ЦК КПСС у Москві.

Промова голови всесоюзного Шевченківського комітету, поета М. Тіхонова (українця на те місце не знайшлося) буля тьмяна і загальникова Лавреат шевченківської нагороди, говорив про „залізні стовпи", до яких хотів діставтися маленький Тарас, про „міцні, нерозривні узи, якими був зв'язаний Шевченко з російським народом і культурою, бо — „інакше й не могло бути".

Голова Спілки Письменників УССР Олесь Гончар почав свою промову словами: „Незвичайно і знаменно, що тут, в залі українського парляменту..."

У промові Гончара було багато бронзи і патосу. Учасників пленуму називав він „найталановитішими письменниками", і вітав їх в імені письменників України, в імені української творчої інтелігенції „в дні Шевченкової весни, в дні великого національного свята українського народу". Шевченківський „Кобзар" назвав він „заповітною книгою нашого народу", а про сакраментальних Добролюбова і Чернишевського, „цих благородних синів російського народу", сказав, що це вони „серед розгулу реакції, наперекір тупорилим великодержавникам, які заперечували саме існування української мови і культури, одними з перших (навіть не першими! — ред.) відзначили вийняткову ролю і величезну перспективність Шевченкової творчости".

Свою промову закінчив Гончар, згідно з наведеним вище гаслом ЦК КПУ, словами: „Шевченкові твори — це золоті мости нашої дружби до росіян, до білорусів, до поляків, до казахів, до литовців — мости дружби до всіх народів"

З нагоди об'єднаного пленуму київська „Літературна Україна" вийшла 27 травня на 16 сторінках, з багатьма ілюстраціями. В цьому числі знаходимо і деякі матеріяли, що є, очевидно, „реакцією на реакцію". Маємо на увазі горезвісне „Слово" - звернення совєтських культурних діячів і відповідь на нього Комітету пам'ятника Шевченкові в Ню Йорку. І так, після репродукції соцреалістичної ґравюри „В. І. Ленін і А. В. Луначарський розглядають портрет Т. Г. Шевченка", після фотографії Хрущова серед родичів Т. Шевченка на відкритті пам'ятника поетові в Каневі у 1939-му році, після розголистої, в мелодраматичному тоні написаної статті М. Рильського — власне приходить ота реакція.

Якийсь Михайло Новиков (цьогорічний лавреат ленінської премії) розправляється з „українськими націоналістами", які, мовляв, спотворено витлумачують Шевченкові слова „Коли ми діждемося Вашингтона з новим і праведним законом". При цьому з явним обуренням цитує він з виданого УНСоюзом у 1961 році альманаху „Наш Шевченко" слова, написані у зв'язку з будовою пам'ятника: „Вашингтон діждеться Шевченка, а Україна діждеться свого Вашингтона з його праведним законом". Ленінський лавреат сходить тут на банальну большевицьку лайку, і на тлі київських святкувань виразним дисонансом звучать його немилозвучні вислови: „з чугого підворіття галасують українські націоналісти", „лакизи експлуататорських класів" та ін.

Поет Дмитро Павличко, що має в цих справах набиту руку, присвятив українській еміґрації сатиричний вірш „Низькопоклонники", який був би кращий, якби його автор був талановитіший. В уста еміґрантів, які саме тепер готуються до великого свята, вкладає він такі слова, ніби звернені до Шевченка: „Твою Вкраїну на бетоні тюрми розітнемо в ганьбі, але зате у Вашингтоні збудуєм пам'ятник тобі". Недолугий вірш, і забагато в ньому жовчі та злости.

Не забули в цих днях про українську еміґрацію та її відповідь на „Слово" і в „Радянській Україні", де якийсь Л. Рачмедін пише: „Українські буржуазні націоналісти стараються відгородити ім'я Тараса Шевченка національним муром, приховати в своїй націоналістичній шкаралупі, спотворюють життя і творчий шлях Тараса..."

Після цього всього постає питання: чому об'єднаний пленум Спілок Письменників СССР і УССР скликано аж у кінці травня, вже після відбутих у березні шевченківських урочистостей?

В київських газетах відповіді на це немає. Отак, скликано і все. Кореспондентам американських газет у Москві казали, буцімто в кінці травня „метеорологічні умови найбільше сприяють такого роду торжествам". Але чому за все мають відповідати летеорологічні умовини: і за минулорічний неврожай на Україні та на цілинних землях, і за те, що американські українці збираються відкривати пам'ятник Шевченкові у Вашингтонні? Виходило б, справа уже не в метеорології, а в практичній політиці.

А інші барви в трактуванні Шевченка та його творчости уживано на тому об'єднаному київському пленумі, либонь, тільки задля свята, задля гостей — з огляду на Шевченківський Рік, на світовий його розголос.

В. С-ко

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

В. Орел

„КУДИ ВОНО ДІЛОСЬ, ЗВІДКІЛЯ ВЗЯЛОСЬ..."

(З приводу статті Гордієнка „Бої за місто Олександрівське", „Свобода" 15 травня 1964 р.)

(II)

Адміністрація залізниці ставилась до нас прихильно. Ми одержували приміщення (вагони), платню, харчувалися при військовому евакуаційному пункті на станції. Я мусів тримати зв'язок з начальником станції та із залізничим комісаром Тимчасового уряду, що теж ставився до нас прихильно. Во українські частини не були ще розкладені і на них покладали надії всі ті, хто прагнув порядку в державі.

Десь наприкінці вересня чи на початку жовтня я побачив, як на станцію Мелітопіль прибув ешельон війська. На вояках були шапки з червоними шликами. Не встиг я второпати, що б це могло бути, як до мене підійшов знайомий старшина з нашого полку на прізвище Куделя. На ньому теж була шапка з червоним шликом. Він сказав: „Це курінь із нашого полку їде до Олександрівського, де буде стаціонувати. Курінь прийняв назву гайдамацького. Я — його отаман. Тепер тримайте зв'язок з нами". З тим ешельон від'їхав.

Ось звідки взявся той гайдамацький курінь, що його штаб містився в домі Бадовського, як згадує про це п. Гордієнко. Ні про які інші українські частини в Олександрівському я не чув. Можу лише висловити здогад, що кінна півсотня татар була теж із Симферополя.

Десь на початку вересня до Симферополя прибув похідним маршем татарський кінний полк, що до війни стояв у Симферополі, а за війни був пересунений десь до Західнього фронту. Так звані кримські касарні цього полку тепер займав наш український полк. Крямський татарським курултай, що діяв спільно з українцями, які визнавали автономію Криму, відкликав цей полк до Криму. Нашому полкові довелося звільнити кримські касарні для татар, зайнявши порожні касарні 34-го полку, що вже майже ввесь розбігся. Наш полк зустрічав почесною вартою за містом прибуття татар до Симферополю. Загалом з татарами були дружні взаємини. Можливо, що якусь півсотню саме цього полку хтось викликав до Олександрівського, бож татарської кінноти поза цим полком, здається, поблизу не було.

Які дії відбував згаданий гайдамацький курінь, я не знав з пару місяців, лишаючись на своїм посту на станції Мелітопіль.

Аж ось одного дня вже наприкінці грудня я стояв на пероні коло станції, а навколо мене невідомі мені військові й цивільні. Політичні події тих днів були дуже гострі. Де тільки ставала група людей, одразу ж виникав мітинг. Сталося так, що й я висловився про нову большевицьку владу. Що саме сказав я пригадую. Пригадую лише, як заметушилися дві матроські „безкозирки" і подалися з натовпу до ешельону, що розтягся через усю станцію. Я говорив до натовпу ще щось, аж нараз натовп розступився, і переді мною стала озвіріла матроська фізіономія, приставивши мені до живота якийсь старовинного моделю пістоль. Другий матрос стояв збоку.

— Ти што ведьош тут контрреволюціонную агітацію?

В ті дні це була смертельна ситуація. Я блимнув навколо: один-єдиний, вояк мій серед натовпу. Безтурботно всміхаюсь до звірюки:

— Ну, з мене агітатор ніякий, — жартую. — Яка там агітація. Я сказав тільки, що нічого не знаю. Для мене всі вони: корнілови, петлюри, троцькі (інстинктовно обминаю Леніна) невідомі люди. Чого вони хочуть, куди нас ведуть? Оце я хотів знати. Може хочуть, щоб ми набили один одного, а тоді вони нас за чуба. Оце вся моя агітація. Ви старший, більше знаєте...

Матрос завагався, але в цю мить крайком ока я завважив якийсь порух збоку другого матроса, що стояв осторонь. Я глянув на нього саме в ту мить, як він жестом руки показав: „Стріляй". Ця мить вирішила мою долю. Я всміхнувся до нього приязно і сказав: „О, таваріщ ґарячий". Відходячи, він обернувся, погрозив мені пістолем і сказав: „Ну, смотрі мнє!"

Ніхто не крикнув з натовпу „та це ж гайдамацький офіцер". А могло б таке статися, бо робітники залізничого депо вже організувалися в червону ґвардію й на нас поглядали вороже. Тільки тепер я побачив, що на двох коліях стояли ешельони матросні. Сховатись негайно! — було рішення.

Біжу на евакуаційний пункт, де за начальника знайомий мені поручник. Він заклопотаний і стривожений. Наказано в їдальні цього пункту нагодувати три тисячі матросів. Кімната його в залізничому домі, туди можуть заскочити. Хіба заховатися в коморі серед мішків борошна, цукру, крупів, але де певність, що вони не почнуть тягти до своїх ешельонів ті мішки.

Біжу до міста. За якусь милю від залізниці. Там знайомий старий учитель і партійно - політичний діяч М. Залізняк, що викладав математику в мелітопільській гімназії. Ще недавно ми з ним проводили мітинг у пристанційному клюбі. Потім він просив вав мене навідуватися до нього. Тепер я й біг до нього по шосі, що вела до міста. Мене оминали вантажні плятформи, на яких навстоячки мчали до міста матроси, поперев'язувані кулеметними стрічками через плечі та обтикані ручними гранатами. Їхали грабувати та вбивати „буржуїв".

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК у ЗДА

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

(ДО 150-ЛІТТЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

(13)

Юрій Перхорович

Т. Г. ШЕВЧЕНКО НА ВОЛИНІ

Тим часом у виданні Укр. Акад. Наук УРСР „Тарас Шевченко. Мистецька Спадщина" у томі 1-му[19], де подані навіть найдрібніші рисунки Т. Шевченка до 1847 р., нема ні церкви у Вербці, ні в Секуні. У томі 4-му на сторінці 89-90 знаходимо відносно згаданих рисунків таке зауваження: „Наявність на рисунку „Церква у с. Секуні" напису Шевченко, зроблено рукою невідомого, та те, що обидва ці рисунки зберігалися в Київській Археографічній Комісії разом з оригінальними краєвидами Почаївської Лаври роботи Шевченка, було єдиною підставою, за якою ці рисунки приписано Шевченкові. Порушення лінійної перспективи в обох малюнках, наївна трактовка дерев, примітивна техніка розкольоровки заперечують приналежність цих двох малюнків Шевченкові. Перспективна невправність кресленика також заперечує виконання його Шевченком". Серед совєтських шевченкознавців панує думка, що з Почаєва, через Крем'янець, Дубно, Остріг, Звягель („Новоградволинськ"), Житомир Шевченко вернувся до Києва, не побувавши у Вербці і Секуні.

Не маючи оригіналу рисунка, нема змоги сперечатися про його техніку.

За свідоцтвом Владики Митрополита Ніканора, церква була оточена старезними дубами та ялинами, на рисунку бачимо дерева виразно декоративні. Причину цього треба шукати в тому, що Шевченко викінчував зроблені на Волині рисунки вже в Києві[20] й, мабуть, дуже поспішав, бо щойно 31-го грудня — в останній день віддав їх до канцелярії ген. губернатора.

Але маємо інші, дуже сильні доводи, які не лишають сумніву, що Шевченко був у Вербці і Секуні, працював там. Таким доводом є лист Ніканора, який, бувши священиком у селі Мизові (б. Ковельський повіт) від 1934 до 1942 р., був деканом („благочинним") 2-ої округи Ковельського повіту, до якого належала парафія в с. Секуні. Візитуючи парафії та справджуючи стан церковного майна, він бачив — останній раз 7 травня 1936 р. (що має занотоване) у старій в 1806 р.[21] інвентарній книжці („опись церковного имущества") Секунської церкви замітку, зроблену рукою настоятеля, проти опису Запрестольного Образа Б. М.: „Въ 1846 году образъ сей рештавриврованъ проѣзжимъ живописцемъ Тарасіемъ Шевченкомъ". Далі Владика пише: „Забув уже прізвище того священика (чи не Мусієвич?). Пригадую собі ще з дитячих літ і ту церковцю край села на грудочку. Старенька, темно-сива, модринового дерева, в зруб і з слідами опасання (у нас то звали „кружґанок") крита ялиновою гонтою, залізні візерунчасті ковані хрести, оточена столітніми дубами та ялинами, від часу геть угрузла в землю. Всередині я не був, бо стояла нечинна. Ще у 1868 році побудована була при шосі на грудочку нова, в синодальному стилі. Частина образів з старої церкви була перенесена до нової, а більшу частину зліквідовано. Запрестольного образа Б. М. приміщено в церковці на могилках, що була побудована з матеріялу старої церкви, розібраної біля 1890 р. З обов'язків „благочинного" я візитував і оглядав церкви деканату. У Сикунській (Секунській) церкві я не міг одірвати очей від милого українського обличчя Б. М. з дитиною на лівій руці, в художньо намальованій кольоровій шаті (металевої ризи на образі не було)...

На шиї Б. М., як дар пошани і любови місцевого жіноцтва, пишались низки коралів і „пацьорів" З металевої коронки на голові спускались пасма різнокольорових стрічок. Всі ці оздоби збереглись і врятувались від пильного ока моїх попередників — „благочинних" лише тому, що на церкви на могилках мало звертали уваги[22].

Сикунська церква була побудована з модринового дерева (Larix europea), яке відзначається великою відпорністю на гниття на вогких ґрунтах Полісся. З нього переважно будували церкви, дзвіниці, панські будинки, що тривали століття. Десь коло 300 літ тому модрина на Поліссі щезла й за моєї пам'яті я не бачив у лісах ні одного дерева".

Панство Семен Веремчук та його дружина Катерина Олексіївна, давніше мешканці Секуня, тепер у Боффало, та Пантелеймон Веремчук ласкаво поінформували нас, що церковцю св. Іова на могилках пам'ятають, як рівнож образ Б. М. В селі був переказ, що цей образ малював Т. Шевченко.

Учений-дослідник О. Волинець, який у 1932-33 рр. відбув по Волині подорож „Слідами Шевченка" пише[23] (переклад): „В Секуні, оглядаючи давно вже перероблену церковцю, не знайшов там нічого цікавого, але, вислухавши старих місцевих селян, довідався, що існує старий переказ, що Шевченко намалював образ Б. М., який у часі перебудови церкви був перенесений до каплички на цвинтарі, де й тепер знаходиться. З гуртом старих селян пішов я на могилки і в каплиці знайшов образ Б. М. Маючи довголітню практику в означуванні віку образів та їх характеру, по докладнішому обслідуванні прийшов до переконання, що цей образ походить не з 19, а з 18 віку, що не малював його Шевченко, лише відновив, додаючи разки пацьорів та інших характеристичних народних прикрас. Так, напр., домалював коралі і доповнив одяг візерунками.

Сама пам'ять про побут Шевченка, збережена серед місцевого населення, надзвичайно цікава. „Пан у чорному капелюсі та чорному плащі, що знав народну мову", доповнює хіба загальний образ".

Ці відомості — Владики Митрополита Ніканора, О. Волинця та панства Веремчуків не лишають найменшого сумніву, що Шевченко був у Сикуні (Секуні). Але їздив він туди не для реставрації образа Б. М., а для зарисовки секунської церкви.

З Секуня через Ковель, Рівне, Звягель (Новоградволинськ), Житомир Шевченко вернувся до Києва.

З Звягелем пов'язане оповідання Шевченка „Варнак", яке, без сумніву, має історичне підложжя. Варнак оповідає (подаю за виданням М. Денисюка, т. VI, ст. 237): „На гранітових берегах прекрасної річки Случ, там, де вона верстов 9 угору за Новоградволинськом, звиваючись немов змія, витворила правильної форми кільце верстов з дві впоперек, там, всередині того кільця, лежать, оточені дібровою, останки величезних мурованих палат, що колись були житлом одної значної польської родини, а тепер там живуть сови та кажани".

Дійсно у відлеглості 9 верст від Звягелю вверх по Случу річка творить, правда, не кільце, але дуже висунений півострів, де знаходиться село Гільськ (Гульск). У 1882 р. належало воно до кн. Яблоновських. Дещо далі, при впадінні річки Луб'янки (народна назва). Случ творить дійсно кільце, у якому положене село Рудня. З одного боку край села тече Случ, з другого Луб'янка. Де відбулась подія, описана Шевченком, тепер сказати нема змоги, бо потрібні досліди на місці. Думаємо, однако ж, що у Гільську, бо і відлеглість відповідає, і Рудня належала до маєтку Гільськ.

На закінчення слід згадати про переказ, що на Волині знаходився ще інший образ Б. М., мальований Т. Шевченком. Святополк Шумський (Каліфорнія) пише[24], що в селі Туричанах (б. Володимирського повіту), у каплиці знаходилися старовинні латинські образи, але над Престолом був образ Діви Марії українсько-візантійського письма. З образом була пов'язана леґенда, що малював його Шевченко для бар. Енгельгардта, від якого образ перейшов до родини поляків Крижановських. Останній дідич Туричан, Тадеуш Крижановський, остаточно передав образ з каплицею та іншими образами, що в ній були, православній громаді села Туричан.

Бувший війт гміни Михайло Кушнерук, який був присутній при урочистості передачі образа громаді, пише, що Тадеуш Крижановський, передаючи у 1923 р. образ, зазначив, що йому відомо від батька (Альфред Крижановський, київський адвокат, мав збірку старовинних образів, помер у 1917 р.), що образ малював Шевченко. Це саме він кілька разів повторював М. Кушнерукові у приватних розмовах. Образ був розміром приблизно 22 х 14 цалів, подібний до образу Б. М. Почаївської.

Бувший посол до Польського Сойму, дослідник Волині і редактор „Rocznika Wołyńskiego" Якуб Гоффман, що особисто знав пок. Т. Крижановського, у листі з 17 травня 1961 року пише (переклад): „Що торкається мене, пам'ятаю тільки, що пок. Тадеуш Крижановський казав мені, що образ Шевченка знаходиться в Туричанах. Де і який — того не пам'ятаю".

У 1944 р., в часі німецької контрофензиви в Туричанах відбувалися дуже жорстокі бої з з'єднанням авіяції. Каплиця, разом з усім, що в ній було, цілковито знищена — не лишилось і сліду.

---

[19] Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії. Державний Музей Т. Г. Шевченка. Тарас Шевченко. Мистецька Спадщина. Том 1-ший, Київ 1961, том 4-ий, Київ 1963, ст. 89-90. Видавництво Акад. Наук Української РСР.

[20] Митрополит Іларіон. „Свята Почаївська Лавра". Вінніпеґ 1961, ст. 370.

[21] Назва від дати заложення книжки.

[22] Російська духовна влада наказувала усувати з образів у церквах рушники, коралі, стяжки, вота, щоб надати церквам вигляд, наближений до російських.

[23] Листи до автора з 30 квітня та 21 травня 1958 р.

[24] Лист до автора з 12 грудня 1960 р.

(Кінець)

Гідний подарунок на Ювілей Т. Шевченка

16-го травня українська громада міста Сиракюз мала незвичайне свято: в її ряди влилося нове поповнення молодих і енергійних працівників, що цього року скінчили Школу Українознавства. Не знати, чи багато наших громад може похвалитися такою зразково веденою школою, якою є школа імени Лесі Українки в Сиракюзах, і чи багато шкіл може похвалитися аж сімнадцятьма абсольвентами, які не тільки вчилися дуже добре, а й були постійною прикрасою молодечих організацій та активними учасниками усіх важливіших імпрез. Сиракюзам пощастило не тільки тому, що батьки і молодь зрозуміли й належно оцінили значення національного виховання, а й тому, що в цій громаді знайшлися тепер майже безприкладні ентузіясти і справді народні учителі, які під керівництвом вийнятково жертовної директорки Школи пані Марії Логази досягли таких успіхів, якими можуть заслужено гордитися.

З відзначенням здали матуру такі абсольвенти: Ганя Возняк, Богданна Гапій, Ірина Граб, Зенон Карпишин, Люба Мазурик, Надя Пилипишин і Мстислав Чорній. П'ять абсольвентів здали матуру з дуже добрим поступом: Ірина Богайчук, Оксана Боцонь, Орест Грицик, Оксана Кравс і Ганя Полівчак. Ще п'ять інших — з добрим і задовільним поступом: Марія Бобецька, Михайло Бриндзя, Ірина Будзяк, Ірина Купровська і Люба Тарнавська.

Всі ті, котрі здали матуру з відзначенням чи дуже добрим поступом, одержали цінні нагороди у вигляді вартісних українських книжок чи альбомів. Усі абсольвенти дістали на пам'ятку про матуру в 150-річчя з дня народження Тараса Шевченка фотокопію першого видання його безсмертного „Кобзаря".

Церемонія вручення матуральних свідоцтв складалася з таких точок: молитва „Отче наш" у виконанні абсольвентів, слово отця декана В. Середовица, „Царю Небесний" (також спів абсольвентів), слово отця прот. Федота Шпаченка, спів абсольвентів: „О Україно, о люба ненько", прощальна промова до абсольвентів учениці 7 кляси Роксоляни Тим'як, подяка вчителям і батькам та прощання зі школою в імені абсольвентів — Люби Мазурик, слово директорки Школи пані Марії Логази „На нову дорогу життя", пісня „Рушничок" у виконанні абсольвентів, роздача свідоцтв зрілости, вручення нагород, слово від батьків Томи Боцоня, слово від УККА Івана Пігуляка, промова голови Ювілейного Шевченківського Комітету магістра Іллі Городецького і молитва „Боже Великий".

За президіяльним столом були: о. дек. Василь Середович, о. прот. Федот Шпаченко, директорка Школи Марія Логаза, та вчителі: мгр. Степан Чорній, Михайло Воскобійник, Михайло Середович, Михайлина Величко і Микола Степаненко.

Велика заля Українського Народного Дому була виповнена щасливими батьками й родичами та заслуженими громадянами міста Сиракюз, що прийшли розділити спільну радість з молоддю й вихователями - учителями.

Після урочистої частини, що залишила в приявних незабутнє враження й була мабуть однією з найрадісніших імпрез, відбулася забава для молоді, аранжером якої був Роман Шаран. Матері абсольвентів улаштували буфет.

Сімнадцять абсольвентів, що свіжою хвилею влилися в життя нашої української громади, були найліпшим подарунком на Ювілей нашого великого національного Пророка, який закликав гаряче любити свою Україну, й, навчаючись чужому, не забувати рідного, свого. Щирі поздоровлення для них і побажання найліпших успіхів. Сердечні признання й подяка жертовним вихователям і батькам.

(микос)

Українська Літературно-Мистецький Клюб Ню Йорк

У п'ятницю відбудеться останній передвакаційний вечір з різноманітною програмою. Пані Ізабелла Фоменко - Курдидик і Маркіяна Дубляниця-Гузар співатимуть під акомпаніямент п-ні Євгенії Курилович - Чапельської; читатимуть твори п-ні Квітка Стецюк, панове Іван Керницький, Микола Понеділок, Ярослав Курдидик. До зустрічі на вечорі!

Славимо Петлюру

І цього 1964, як і кожного року, свіжозелена весна усміхається травнем. Богом благословенна природа обдаровує людей надхненням радісного життя. Та не всім, зокрема кращим представникам нації, доля судила повністю творчо пройти життьовий шлях. Мов би іронії часу нашої епохи злукавилась доля над українським народом і 25 травня 1926 року відібрала життя найкращого сина України, Симона Васильовича Петлюри.

У цім році під патронатом метрополітального відділу УККА Дітройтська громада славила пам'ять Симона Петлюри.

В неділю, 24-го травня ц. р. голова ділового комітету ред. Мих. Бажанський в мистецько - оформленої сцени відкрив збори Дітройтської громади, присвячені пам'яті Голови Деркторії і Головного Отамана військ УНРеспубліки Симона Петлюри.

Відома українській громаді в ЗДА і Канади молода солістка ГалинаКравченко у фортепіяновому супроводі панни Ліди Терлецької проспівала українською мовою американський національний гимн.

Доповідь „Заповіт Симона Петлюри" виголосив генерал О. Вишнівський.

У змістовній доповіді Генерал зупинився на заповітах Петлюри та концепції УНРеспубліки, які залишилися актуальними у сучасній визвольній боротьбі українського народу з московським імперіялізмом.

Друга частина вечора - мистецька програма, присвячена пам'яті Симона Петлюри. У першому розділі мистецької програми виступали відомі солісти у „Марші Тютюнника" брати Садові.

Олександер Садовий продеклямував вірш Є. Маланюка „Сім пострілів" та власний вірш „Симон Петлюра". Вірш „Симон Петлюра" — це політична епопея, що розкриває многогранну працю і боротьбу українського народу під проводом вождя Симона Петлюри.

Петро Садовий під арію Остапа з опери „Т. Бульба".

Галина Кравченко під акомпаніямент Л. Терлецької проспівала „Думку" Остапова, муз. Гаврилка та „Айстри" Олеся, муз. М. Лисенка. Обидві точки солістка виконала з глибоким ліричним почуттям. Вона досконало володіє вокальною технікою та має природній чудовий голос.

У другому розділі виступив Ансамбль Капелі Бандуристів (студія Миколи Лісківського і члени Капелі під мистецьким керівництвом заслуженого кобзаря Григорія Назаренка). Брали участь: Д. Чорненко, П. Гончаренко, інж. Косак, М. Лісківський, Остап Колосюк, Б. Гарасевич, Ів. Міняйло, Гр. Попов.

Ансамбль обдарував публіку піснями: Стародавня Козацька, Про Морозенка, Упав стрілець, Ой, у лузі червона калина та пісню Про Петлюру, муз. Гр. Назаренка. Всі точки були виконані по кобзарськи у дусі волелюбних козаків. Пісня про Петлюру, муз. Гр. Назаренка, викликала глибоке внутрішнє зворушення і загальну вдячність Творцеві і Ансамблеві. Вечер з небуденним успіхом закінчився співом українського національного гимну.

Ст. Федорівський

„Поклін Героям" на Оселі СУМА

Заходами Комітету Організацій Визвольного Фронту на чолі з п. Л. Футалою 31-го травня ц. р. влаштовано на оселі СУМА в Еленвіллі свято „Поклін Героям". Службу Божу і панахиду відправив о. д-р М. Соловій ЧСВВ. В програму свята входило урочисте відкриття та зложення вінків біля підніжжя пам'ятника Героям роботи М. Черешньовського. Промову виголосив д-р П. Мірчук. У мистецькій частині взяли участь: капеля бандуристок Осередку СУМА в Ню Йорку під кер. П. Данилова, мішаний хор „Заграва" під кер. М. Кормелюка, музичний гурток Юнацтва СУМА з Йонкерсу під кер. проф. В. Губіцького і група юних сумівців з Осередку СУМА, в Нюарку під кер. сотника Ю. Кононева, які деклямували „Суботів" Т. Шевченка. Масову участь у святі взяло сумівське юнацтво, яке в той час відбувало на оселі свій злет. Під час відкриття злету юні сумівці запалили біля підніжжя пам'ятника „вічний огонь". Присутніх на святі було понад 700 юнацтва СУМА і біля 2000 старших.

У Філядельфії видано Шевченківську пам'ятну коверту

Філядельфія. — Місцеве Товариство Українських Філятелістів видало з нагоди 150-ліття народження Тараса Шевченка пам'ятну коверту, виконану мистцем Петром Антрусевим. На ній зображено молодого поета, а напис англійською мовою пояснює, що Тарас Шевченко — це український поет, борець за незалежність України і свободу людства, вказано також роки народження і смерти Кобзаря. Пам'ятні коверти є трьох розмірів, одна коштує 5 центів. Коверти мають філятелістичну вартість і, крім того, вони сприятимуть поширенню відомостей про Т. Шевченка.

Зліквідовано розлам в СВУ

Керуючись добром української національно - політичної єдности та в ім'я тих великих завдань, що їх поставила українська визвольна справа перед відновленою на чужині Спілкою Визволення України, подаємо до відома всього українського громадянства, що розлам в СВУ, який існував від 1954-го року, зліквідовано. Єдині керівні, центральні органи Спілки Визволення України будуть вибрані на третьому Великому Вічі СВУ. Для спільної дії, повного звершення організаційного поєднання, опрацювання програмово-статутарних та інших проблем, обговорених спільною нарадою та записаних у протоклі ч. 2 з 5-го квітня 1964 року; визначення терміну скликання Третього Великого Віча СВУ та підготови до нього, як також і підписання цього повідомлення, створено паритетну спільну Комісію. Це повідомлення підписали обидві сторони 29-го травня 1964 року.

Члени Комісії: проф. Ю. Бобровський, Д. Ярко, В. Коваль, Ор. Ховайло, Ол. Кейс, і В. Соляник.

5-ий Академічний Вечір „Зарева" і УСГ

14 березня 1964 р. відбувся в Балтіморі, Мд., влаштований спільно місцевим УАТ „Зарево" і Українською Студентською Громадою — 5-тий Академічний Вечір, в якому взяли крім студенства і громадянства Балтімору також гості з Вашингтону.

Вечір відкрив О. Зінкевич, а першою частиною кермувала студентка Слава Зелинська.

1. „Значення Карпато-української держави для української визвольної боротьби"

Добре опрацьовану і підготовану доповідь на повищу тему виголосив інж. Тарас Хархаліс, який з'ясував ті величні березневі дні в житті нашого народу, в яких творилась Карпато-українська держава і які були сповнені багатьох надій і віри в можливість існування, хоч малої, української держави. Доповідач, покликуючись на багато документів і матеріялів, представив, як дійшло до відродження Карпатської України, як вона творилась та як трагічно закінчилось її короткотривале самостійне існування та яке вона має значення для української справи в загальному.

В часі Вечора було виставлено кілька чисел часопису „Нова Свобода" з лютого 1939 р., який появлявся в Хусті і який зберігається в УСАМ.

2. „Пам'ятник Т. Шевченка, холодна війна і наше становище"

В програмі другої частини Вечора відбувся панель на повищу тему, в якому взяли участь майор Павло Калиновський, проф. Семен Михайлишин — від громадянства і Оленка Лучишин, Марійка Сідляк, Юрко Чапельський — від студентства. Панелем вміло кермував, як модератор — Т. Хархаліс.

Панелісти відповідали на чотири питання: **1. Яке політичне значення має побудова пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні? 2. Як ми можемо використати побудову цього пам'ятника у боротьбі з Росією? 3. Чи не краще було поставити пам'ятник комусь іншому з великих українців (напр. І. Мазепі, С. Петлюрі)? 4. Який психологічний вплив може мати побудова пам'ятника Т. Шевченкові на підсовєтських українців?**

Відкриваючи другу частину Вечора, модератор насвітлив цілу історію, як дійшло до побудови пам'ятника, які були труднощі, як їх переборено та яке значення буде мати цей пам'ятник.

Як і в часі попередніх Вечорів, так і в цьому, в багатьох питаннях, як панелісти так і дискутанти мали розбіжні думки, але всі вони виявили докладне знайомство з суттю справи, тому і їхнє розумування було завжди оперте на сильних аргументах.

Відповідаючи на перше питання, дехто твердив, що побудова пам'ятника має велике політичне значення і що ухвалення закону про пам'ятник Конґресом і підписання закону Президентом треба уважати за великий наш успіх. Інші уважали, що ця подія не має жадного політичного значення і що побудова пам'ятника аж ніяк не змінить зовнішної політики ЗДА і її наставлення до України.

У відповідях на дальші питання і в дискусії, висловлено багато цікавих і оригінальних думок. Не так справу пам'ятника ми повинні пропаґувати, а ідеї Т. Шевченка, бо це є ідеї за національне і соціяльне визволення та ідеї боротьби з російським колоніялізмом. Пам'ятник залишиться в історії, як символ боротьби за свободу українського і всіх інших поневолених народів. Пам'ятник належиться насамперед Шевченкові, бо він перший в черзі з великих мужів України. Можливо пам'ятник Мазепі чи Петлюрі мав би більше політичне значення.

Один з учасників панелю порівняв Шевченка до Лінкольна, відмічуючи, що Лінкольн застосовував силу для забезпечення свободи, а Шевченко — ставив своє непоборне слово.

В опінії одних побудова пам'ятника буде мати великий психологічний вплив на підсовєтських українців, які побачать в цій акції нашу силу, наш змаг до волі і самостійности. Інші уважали, що важко говорити про вплив, але зате можна говорити про реакцію, яка є велика і примусила реаґувати на нашу працю навіть уряд СССР.

В дискусії брали участь: М. Бохно, п. Стецура, п. Бартошек, В. Корж, О. Зінкевич, п-ні Рая Зелинська, Д. Пісецький, Т. Хай, О. Стельмах і В. Татчин.

Вечір пройшов успішно, закінчено його зібранням кількадесяти підписів під спеціяльним листом в справі Шевченківського значка.

О. Зінкевич

Схвалено проєкт простішого й дешевшого атомового двигуна

Ню-Йорк. — Комісія Атомової Енерґії і Летунство спільно підтримали і схвалили плян створення простішого й дешевшого атомового двигуна для міжплянетних летів. Цей ракетний двигун нового, покращеного типу, — ракета - підсилювач — буде готовий приблизно за п'ять років. Знавці твердять, що виробництво і застосування нового двигуна дасть понад 300 мільйонів долярів заощаджень. Головним джерелом енерґії служитиме радіоактивний полоній 210, змішаний з іншими елементами.

Вісті з КПШ

1. Всі українські організації, представники яких братимуть участь в урочистостях у Вашингтоні, повинні негайно прислати до Краєвого Комітету Пам'ятника Шевченкові, у Ню Йорку, прізвища і звання репрезентантів, що будуть заступати дотичну організацію на святкуваннях. При цьому подати: ім'я та прізвище представника, точну адресу, телефон, також — від якої організації чи товариства. Організації мають зазначити, в яких імпрезах їхній представник бажає взяти участь 27-го червня у Вашингтоні.

2. Всі учасники Шевченківських Днів у Вашингтоні можуть відтягнути від податку кошти свої, чи всієї родини, участи — за квитки на концерти, бенкет, як і за всі пожертви, вислані для Комітету Пам'ятника Шевченкові. Така полегша буде особливо допоміжна для тих, хто приїде до Вашингтону із всією родиною.

3. Шевченківські Грамоти-подяки усім, хто пожертвував 25 долярів і вище, але ще їх не одержав — будуть вислані власникам швидко після відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові. Таке відкладення необхідне для того, щоб дати можливість Канцелярії КПШ у Ню Йорку полагоджувати негайні біжучі справи, пов'язані з нашими великими днями у столиці ЗДАмерики, 26 — 27 — 28 червня.

Останній раз закликаємо українське громадянство негайно слати замовлення й оплату на концерти та Ювілейний Бенкет (в „Армори Гол"), що буде, як уже повідомлялось, заключною частиною Шевченківських Святкувань, з участю високих американських достойників, представників поневолених народів, наших братів і сестер з вільних країн світу, визначних українців Америки і Канади.

Пресбюро КПШ

Пам'ятники Т. Шевченкові в Бразилії

Вже давніше українські організації схвалили, а міські управи затвердили їх рішення про будову пам'ятників великому українському поетові Тарасові Шевченкові в Куритибі та Порто Алегре.

Краще ця справа виглядає в Порто Алегре, де місцева українська громада виявила взірцеву активність у збиранні коштів на будову та зуміла зацікавити нею провінційні організації Ріо Гранде до Сул і культурно - виховавчі чинники міста Порто Алегре.

В березні ц. р. виготовлено форму пам'ятника, і побудують на Площі Україна.

Гірше ця справа виглядає в Куритибі. Вся середина місцевої Площі Україна зайнята під стадіоном куритибського футбольного клюбу „Поті". Згідно з офіційною домовою в міській управі, цей клюб має право користуватися площею ще два роки.

Комітет оформлення Площі Україна і побудови пам'ятника Т. Шевченкові в Куритибі звернувся до міської управи з проханням визначити під будову пам'ятника якесь інше місце. Міська управа пішла на зустріч цьому проханню, надавши під будову пам'ятника маленький сквер, що розташований напроти Площі Україна. Тому скверові буде привласнене ім'я Тараса Шевченка. В Куритибі цього року гадають лише почати будову пам'ятника Кобзареві України.

М. Килимний

Поїздом із Ню Йорку до Вашинґтону

Переходячи через Пенселвенійську залізничу стацію, прийшла мені думка зайти до бюра пасажирського керівника, щоб засягнути інформації у справі поїздки до Вашинґтону. Пояснив в чому справа і поставив запит, чи можна мати спеціяльний поїзд для українців за знижкою ціни для 2000 або і більше осіб. Ціна подана як слідує: регулярний білет від особи з Ню Йорку до Вашинґтону в обидві сторони коштує дол. 21.30: група людей 25-ти і більше за восьмиденний білет коштує дол. 15.35 від особи. Це була б відповідна ціна на п'ятницю 26-го червня 1964 р., бо то є робочий день і більшої кількости людей не можна сподіватися. Екскурсія на два дні - суботу і неділю понад 300 осіб платила б від особи дол. 12.80. Екскурсія в суботу понад 300 осіб від особи коштувала б лише по дол. 10.65.

Подаю до інформації, що ціни на спеціяльні поїзди вирішує менеджер особового руху. Коли буде кілька тисяч осіб, повище згадані ціни можуть бути ще більше знижені, що заощадило б гроші учасникам. Перший поїзд Екскурсії одноденної від'їздить в суботу з Ню Йорку год. 6.30 вранці, а приїздить до Вашинґтону о год. 10.20 перед полуднем і цей час був би ідеальний для молоді з Ню Йорку, Нюарку і Трентону. Коли показалось б, що Нюарк і Трентон можуть мати окремий поїзд, то в такому разі треба мати зв'язки з льокальними пенселвенійськими станціями, що українська група там формується, щоб поінформувати головну станцію в Ню Йорку, щоб не було замішання, а ціна з Нюарку і Трентону за переїзд буде відповідно дешевша. У всіх справах треба звертатися:

Mr. H. S. Fox, Passanger Representative, PE 6-6000, Extension 2446, Pennsylvania Station, 7th Ave., New York City, Room 401.

В. Юрківський

Навколо „Веселого Лос Анджелесу"

На „Веселий Львів" українці Каліфорнії ще не спромоглися, зате мають щорічний „Веселий Лос Анджелес", що його влаштовують з рамени „Рідної Школи" вчителі, батьки та учні Лос Анджелесу. Відбувся „Веселий Лос Анджелес" і в цьому році, 16 травня, в залі Українського Культурного Осередку. Велика програма вечора була настільки контроверсійна, що навколо цьогорічного „Веселого Лос Анджелесу" довго ще велися розмови й обговорення. Зродилося дві думки: одна, що засуджує програму, а інша її оправдує. Що ж, власне, сталося?

Тому, що йдеться не лише про розваговий вечір, а й про засади культурно - виховного значення взагалі, зупинимось і приглянемось до „Веселого Лос Анджелесу".

Справа в тому, що перших вісім точок програми вечора були настільки „скоромні", що священик, наприклад, не витерпів і вийшов із залі ще перед закінченням програми. Чисельна публіка мала того вечора нагоду побачити й почути дикі завивання, безсоромні викручування тілом, напівбожевільні музичні викрутаси (одним словом, все те, від чого культурну людину нудить, змушує людей розпачливо хитати головами, уболіваючи над долею молодого покоління нашого віку). Але не тільки це. Усе те також змушувало людей сміятися. Голосно й від душі. Бо виконання якогось бажевільного танцю дівчини в білому одязі, твісту, ча-ча-ча, румби, чарлстону, якогось гавайського танцю чи танцю „бітельсів" з гітарою і приспівом було майстерне. Майстерні були й костюми, якщо все те можна цим словом назвати. Але — як можна було допустити, щоб із рамени школи, силами старших учениць і під керівництвом батьків відбувся показ тих „скоромностей"? — запитують одні. А що ж тут такого! — кажуть інші. — У телевізії всі дивляться, а тут мало не клянуть організаторів імпрези. Яка ж наша думка в цій справі?

Нічого страшного не трапилося на „Веселому Лос Анджелесі". Лише одне недотягнення, як кажуть, — уміла варити, та не вміла подавати. Танці — викрутаси, співи-завивання буил виведені на сцені, хай і силами молодих українських дівчат, не для пропаґанти того дикунського мистецтва, не для рекомендації українській молоді, а — для сміху. І люди сміялись. Бо був „Веселий Лос Анджелес". А в доказ того, що вісім точок програми не були для рекомендації й пропаґанди, були заключні точки першої частини вечора, де ті ж українські дівчата з рамени тієї ж школи і під керівництвом тих же батьків - учителів виконали те, що перекреслює всі оті жалюгідні здобутки сучасности і ніби каже: ось де справжнє українське мистецтво, ось де краса! Ми, мовляв, уміємо й оте чуже й погане, але любимо оце своє, гарне — і затанцювали не тільки гарного „Козачка", а й вивели цілу хореографічну сценку прання білизни молодою дівчиною біля річки та залицяння до неї молодого парубка. І бурі оплесків на залі не було кінця. І не було б контроверсійних балачок навколо „Веселого Лос Анджелесу", якби заповідач дещо голосніше й виразніше пояснив публіці, для чого були на початку програми введені оті „скоромні" точки, бо й авторові цих рядків також спочатку було тяжко второпати, що, власне, і для чого все це діється на українській сцені. А діялося приблизно таке, як ото недавно писалося в пресі, як один модерний священик з метою засудження огидного „твісту" найняв одну красуню, наказав їй зодягнутися в суцільне тріко і змусив робити в його церкві перед вірними всі можливі викрутаси „твісту", а сам у цей час читав проповідь своїм вірним, закликаючи скрізь і завжди поборювати оцей огидний тип розваги, що демонструвався в церкві. Незвичайні прояви занепаду культури й моралі викликають іноді також незвичайні способи боротьби з тим занепадом. Перша частина „Веселого Лос Анджелесу" і була таким своєрідним способом насміхання з того, з чого можна і треба лише насміхатися. У всіх сольових, дуетах і групових танцях брали участь: Н. Скробко, Д. Ганкевич, Г. Гац, І. Івашко, П. Реб, М. Ганкевич. І огидні, і гарні танці вони виконали дуже майстерно. Особливо вдалася згадана сценка з пранням та коломийка (Д. Ганкевич, А. Окрушко, Г. Гац, І. Ковалик), як також сольовий виступ Андреї Окрушко.

Сольоспіви виконували Е. Ерен і П. Марцинів, а потім разом співали кілька дуетних пісень — дуже гарних самих по собі та в приємному виконанні співаків, яким акомпаніювала Леся Куриленко, а сольовим виступам Е. Ерен — її синок Роні.

Але не був би Лос Анджелес веселим, коли б О. Гац не написав, а О. Муць, сам автор, П. Марцинів, Г. Городецький та М. Васильків не відограли скетч під веселим заголовком: „Живий мертвець". Фокуси та „чорна магія" В. Бульчака також були об'єктом сміху. А вже зовсім не можна собі уявити „Веселого Лос Анджелесу" без жвавої Ольги Муць, яка завжди вміє знайти чим розсмішити публіку. Директором всієї веселої затії був голова Батьківського Комітету Л. Осадца. А якщо ми все ж таки і при плюсах, і при мінусах імпрези, то варто нагадати, щоб у майбутньому заповідачі, оголошуючи, назву пісні, співака і акомпаніятора, не забували оголошувати також ім'я композитора тієї чи іншої музики до слів того чи іншого автора — вони бо заслуговують на таку згадку.

Іван Овечко

Пласт в Йонкерсі працює

Пластуни і виховники в Йонкерсі, Н. Й.

Минає три роки, як засновано тут Пластову Станицю. Вона працює без розголосу, розвивається і росте. Членство більшає з кожним роком. Переводилися пластові проби, пластуни їздили на прогульки автами, поїздом і кораблем.

Попри зайняття, що є в програмі сходин, присвячується час і для вивчення народних пісень і танків, коляд, гагілок, вишивання, малювання писанок. В традицію Станиці входять щорічні виставки українського народного мистецтва, зв'язані з Великоднем в одному з великих банків в Йонкерсі в центрі міста.

Пласт бере активну участь в національних святах, спільно з іншими місцевими організаціями. 1-ий Листопад, 22-го Січня і Шевченківські Роковини. До самостійних імпрез Пласту для ширшого громадянства треба зачислити Різдвяний Вечір в Україні з виведенням вертепу в січні, та Гагілки і Веснянки получені з днем Матері в неділю, 10-го травня цього року.

Пластунів можна в нас бачити у Великодну П'ятницю вечором на почесній стійці при Божому Гробі в місцевій укр. кат. церкві, парохом якої є о. декан В. Клос, що прихильно ставиться до нашої організації.

Треба згадати, що юнак Орест Баранський брав участь в XI-му Світовому Пластовому Джемборі в Маратоні у Греції. Успіхи у праці завдячуються пл. сен. С. Мороз — бувшій станичній, пл. сен. М. Баранській — кошовій, пл. сен. М. Ґудзоватому — теперішньому станичному та сестричкам і братчикам при гармонійній співпраці з батьками пластунів, зорганізованими у Пласт - Приятті. **І. Б.**

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН у ЗДА

ДОПОВІДЬ ПРОФ. Ю. В. ШЕВЕЛЬОВА: „ШЕВЧЕНКО І ЛІТЕРАТУРНІ ТЕЧІЇ СОРОКОВИХ РОКІВ XIX СТОЛІТТЯ"

21 березня 1964 р. в Ню Йорку професор Юрій В. Шевельов зробив доповідь на пленарній конференції УВАН у ЗДА: „Шевченко і літературні течії сорокових років XIX століття".

Доповідач сказав, що важко відтворити український літературний процес початку XIX століття, бо тоді не було періодичних видань, лише зрідка з'являлися альманахи. Через це повстали літературознавчі концепції, в яких не відбилось змагання між різними стилями і напрямками. В одних концепціях український літературний процес розглядали, як відзеркалення російського процесу, в інших — західнього. За народницькою концепцією, всі письменники любили народ і кожний письменник готував наступного. Така настанова прийнята в наші дні радянською історіографією, тільки виключено письменників, які вважаються реакційними. Окремо стоять А. Шамрай, М. Зеров і Д. Чижевський, які побачили українську літературу як динамічний процес.

Проф. Ю. Шевельов в доповіді на прикладі трьох епізодів (у сенсі історико-літературному) мав намір спробувати схарактеризувати місце Шевченка у тогочасному літературному процесі. Два епізоди: Шевченко-Квітка і Шевченко - Котляревський більш відомі, епізод Шевченко-Петренко досі не був освітлений.

Ю. Шевельов почав з розгляду ставлення Шевченка до Квітки-Основ'яненка. В історії української літератури загально прийнято, що Шевченко любив і цінив Квітку, це підтверджується біографічними даними, відомий лист Шевченка до Квітки і його поезія з 1839 року. Проте, коли уважно прочитати Шевченкову поему „До Основ'яненка", там можна знайти не тільки похвалу, а й заперечення. Проф. Шевельов процитував ту частину поеми, де Шевченко пише:

Тебе люди поважають
Добрий голос маєш.
Співай-же їм, мій голубе,
Про Січ, про могили —
Коли яку насипали,
Кого положили;
Про старину, про те диво
Що було, минуло...
Утни, батьку! Щоб нехотя
На весь світ почули,
Що діялось в Україні,
За що погибала,
За що слава козацькая
На всім світі стала!

Коли пригадати творчість Квітки, то ясно, що Шевченко, власне радив Квітці змінити його тематику і його підхід, бо найменше Квітка писав про могили, про минулу славу України, про козацтво. В цьому сенсі можна також інакше зрозуміти і лист Шевченка до Квітки.

Отже тут наявний конфлікт між двома літературними напрямками.

Далі проф. Шевельов перейшов до теми Котляревський — Шевченко, підкресливши складність проблеми, бо Котляревський панував у тогочасній українській літературі і позбутися його впливів було неможливо. У поезії „На вічну пам'ять Котляревському" Шевченко підносить „слово" Котляревського, але з його творів згадуючи „Енеїду": пише про „славу козацьку", хоч „Енеїда" ніяк не була твором, присвяченим цій славі.

Проф. Шевельов подав численні приклади впливу словника Котляревського у ранніх творах Шевченка, а далі показав, що у пізніших виданнях Шевченко прагнув позбутися ряду слів, так званих „котляревізмів". І врешті, 1847 року, Шевченко, складаючи свою відому передмову до нового проєктованого, але нездійсненого видання „Кобзаря" наважуєтьси одверто забрати голос проти традиції Котляревського.

Л. Д.

З НОВИХ ВИДАНЬ

Визвольні змагання Литви

TWENTY YEAR'S STRUGGLE FOR FREEDOM OF LITHUANIA. Supreme Committee for Liberation of Lithuania. Juozas Audenas, Editor. New York, 1963, pp. 150 + map.

„Двадцять років змагань за свободу Литви" — так зветься 150-сторінкова книжка Юозаса Авденаса, видана Інформаційною Службою Ельта в Ню Йорку, в кінці 1963 року. Це англомовний довідник про минуле й сучасне колось незалежної держави, а нині — однієї з „рівноправних" республік СССР. Багато місця і світлин приділено членам Головного Комітету для визволення Литви, що був створений восени 1943 р. у м. Кавнас (Ковно) із представників різних партій і організацій для боротьби проти уступаючого нацистського і наступаючого комуністичного поневолювача. Першим головою Комітету був Стефанас Кайріс, президент соціял-демомократичної партії і посол до парляменту в період державної незалежности Литви. Цей Комітет діє і далі за кордоном.

Зацікавлений знайде в цій книжці багато вартісних відомостей про маленьку, нескорену духом, країну, що впродовж своєї історії вже не раз бувала в лапах „московського ведмедя", тричі повставала проти окупанта (у 1831, 1863 і 1905 рр.), щоб під час другої світової війни знову втратити державну незалежність. Згадаємо, що Литва між двома війнами була повноправним членом Ліги Націй. В розглядані книжці про українців згадано в розділі, де автор розповідає про безуспішні меморандуми до Об'єднаних Націй Головного Комітету Визволення Литви, спільно з представниками інших поневолених народів: литовцями, естонцями, білорусами, чехами, словаками, угорцями, поляками, українцями і югославами (стор. 85). З прикрістю авдор стверджує, що всі меморандуми в ООН офіційно не розглядались.

Литовський національний гимн на першій сторінці і докладна мапа Литви в кінці книги доповнюють загальну інформацію про ту країну. Шкода лише, що в історичному огляді, як і в розділі „Факти про Литву", не згадано про тісні стосунки між Литовським князівством і Україною-Руссю в 13—14 століттях.

Л. П-а

Вступайте в члени УНСоюзу!

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

ТАРЗАН, ч. 5247. Слонова кість!

Хвилево Тарзан був оголомшений оцією масовою різнею нещасних слонів.

Але незабаром він скакав по великих валунах, щоб краще побачити...

І він відкрив, що тубільці відрізували слонову кість... Ці тубільці були з того самого племени, що й чоловік, який на нього був напав!